

УДК: 334

Дідченко О.І., к.е.н.,
доцент кафедри економічної підприємства
Москаленко С.А.
магістр
Запорізька державна інженерна академія
didchenko_o_i@ukr.net

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: СУТНІСТЬ, ЗАКОНОДАВСТВО, ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Дідченко О.І., Москаленко С.А. Державно-приватне партнерство: сутність, законодавство, закордонний досвід. У статті розглянуто сутність державно-приватного партнерства, його роль у розвитку економіки та соціальної сфери, основні форми та законодавчу базу впровадження цього інструменту розвитку й ефективного управління підприємствами державної або комунальної форм власності в Україні.

Дидченко О.И., Москаленко С.А. Государственно-приватное партнерство: сущность, законодательство, зарубежный опыт. В статье рассмотрена сущность государственно-частного партнерства, его роль в развитии экономики и социальной сферы, основные формы и законодательная база внедрения этого инструмента развития и эффективного управления предприятиями государственной или коммунальной форм собственности в Украине.

Didchenko O.I., Moskalenko S.A. Public-Private Partnership: the nature, law, international experience. Essence of Public-Private Partnership, his role in development of economy and social sphere, basic forms and legislative base, is considered in the article. Public-Private Partnership as instrument of effective management of state or communal patterns of ownership enterprises is considered in Ukraine.

Постановка проблеми. Дієвим засобом підвищення ефективного функціонування підприємств, які перебувають у державній власності, є розвиток партнерських відносин держави та бізнесу. Він дозволить залучити в державний сектор економіки додаткові ресурси, насамперед інвестиції. У такій системі відносин відбувається об'єднання ресурсів і потенціалів держави та бізнесу, що сприяє підвищенню ефективності використання наявних ресурсів, розподілу ризиків між державним і приватним сектором та їх мінімізації.

В Україні розвиток партнерських відносин держави та бізнесу перебуває на початковій стадії - 31 жовтня 2010 р. Верховною Радою України прийнято Закон України "Про державно-приватне партнерство". Це зумовлює необхідність дослідження сутності державно-приватного партнерства як форми інституціональної взаємодії державної влади з бізнесом, його ролі в розвитку суспільства, закріплених законодавчо форм і способів реалізації державно-приватного партнерства, зарубіжного досвіду в цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення проблеми. Серед вітчизняних вчених, які приділяють багато уваги теоретичним та практичним аспектам впровадження інституту державно-приватного партнерства в Україні, слід назвати О. Амошу, В. Дементьєва, А. Гриценка, В. Сікору, А. Чухна та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інститут державно-приватного партнерства в Україні, який було закріплено законодавчо рік назад, ще не має практики реалізації. Це обумовлено тим, що на різних рівнях виконавчої влади не до кінця зрозуміли переваги та можливості цього інструменту підвищення ефективного функціонування підприємств, які перебувають в державній власності. Це обумовлює необхідність докладного розгляду сутності державно-приватного партнерства, його ролі та можливостей у розвитку економіки та соціальної сфери, основних форм реалізації та механізму законодавчого регулювання, існуючих проблем впровадження цього інструменту в Україні.

Мета статті. Детально розглянути сутність державно-приватного партнерства, його роль та можливості в розвитку економіки та соціальної сфери, основні форми та законодавчу базу впровадження цього інструменту в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державно-приватне партнерство є ефективним та перспективним інструментом економічного та соціального розвитку на регіональному та місцевому рівні, засобом залучення коштів у проекти, де державні та місцеві органи влади намагаються зберегти контроль та налагодити співпрацю з інвесторами.

Державно приватне партнерство – це форма юридичного контракту між державним сектором і приватним сектором, який передбачає нові інвестиції приватного підрядника (гроші, технологія, досвід/час, репутація, і т.п.) і який переводить ключові ризики в приватний сектор (проект, будівництво, експлуатація, і т.п.), при якому платежі здійснюються в обмін на виконану роботу, з метою надання послуги, яка традиційно забезпечується державним сектором.

Механізм здійснення державно-приватного партнерства в Україні законодавчо було закріплено 31 жовтня 2010 р. - Верховною Радою України прийнято Закон України "Про державно-приватне партнерство", який встановлює низку важливих принципів у залученні приватних інвесторів, які є спільними для Європейського Союзу, а саме:

- рівність перед законом державних та приватних партнерів;
- заборона будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів;
- узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди;
- незмінність протягом усього строку дії договору;
- визнання державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору;

- справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків;
- визначення приватного партнера на конкурсних засадах.

Сфери, в яких може бути застосовано державно-приватне партнерство в Україні це:

- виробництво, транспортування і постачання тепла, розподіл і постачання природного газу, електроенергії;
- будівництво доріг(будь-який транспорт) та їх інфраструктури;
- машинобудування;
- оброблення відходів;
- управління нерухомістю;
- туризм, відпочинок, рекреація і спорт;
- збір, очищення і розподіл води;
- охорона здоров'я;

Закон України "Про державно-приватне партнерство" є рамковим законом, який встановлює правові засади здійснення державно-приватного партнерства, визначає сфери його застосування (від пошуку та розробки родовищ корисних копалин до управління нерухомістю) та можливі форми його здійснення в Україні (концесії, угоди про розподіл продукції, договір спільної діяльності та інші форми).

На виконання Закону України "Про державно-приватне партнерство" Міністерством розроблено та схвалено Урядом:

1) постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства" (від 11 квітня 2011 р. № 384), якою затверджені Порядок проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства та Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності або які належать Автономній Республіці Крим;

2) постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Методики виявлення видів ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ризиками" (від 16 лютого 2011 № 232);

3) постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок надання державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства" (від 17 березня 2011 р. № 279);

4) постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку надання приватним партнером інформації державному партнеру про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства" (від 9 лютого 2011 р. № 81).

Верховною Радою України прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гарантування прав концесіонерів" (від 23 грудня 2010 року № 2880-VI), яким внесено зміни до Земельного кодексу України та до Закону України "Про концесії" з метою посилення державних гарантій прав концесіонерів, що повинно створити сприятливі

умови для об'єднання інтересів держави та бізнесу при укладанні та виконанні договорів концесії.

Верховною Радою України прийнятий Закон України "Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності" (від 21 жовтня 2010 року № 2624-VI), яким передбачено спрощений порядок передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, які перебувають у комунальній власності, встановлення умов захисту капіталовкладень приватного інвестора, які сприятимуть залученню приватних інвестицій та вирішенню завдань технічного переоснащення житлово-комунальних підприємств та розвитку комунальної інфраструктури.

Сьогодні спеціалісти виділяють ряд проблемних питань у законодавчій базі щодо реалізації державно-приватного партнерства, які потребують вирішення. По-перше, не врегульовано питання в області захисту прав інтелектуальної власності та трансферту технологій у рамках державно-приватного партнерства. По - друге, для ефективності державно-приватного партнерства потрібна політична стабільність не тільки закріплена законодавчо, а і практично реалізована. По - третє, не створено юридичного механізму використання корпоративних інструментів залучення фінансування, для цього потрібна розробка системи взаємодії партнерів у вигляді акціонерних товариств.

В європейській практиці існує безліч прикладів ефективної взаємодії державного та приватного секторів у процесі реалізації соціально-економічних завдань. У більшості випадків, механізм державно-приватного партнерства використовувався для створення інфраструктурних об'єктів. Наприклад, у Фінляндії таким чином були побудовані центральні автошляхи, в Португалії - реконструйовані аеропорти та регіональні шляхи, у Франції - оновлено мережі водопостачання та побудовані швидкісні автомагістралі.

Механізм державно-приватного партнерства використовується не тільки країнами Європи, сьогодні воно поширене в 120 країнах світу. Основна юридична форма здійснення - концесія. Серед найбільш яскравих прикладів реалізації проектів державно-приватного партнерства в різних галузях господарства можна навести такі:

– Центральний парк, Нью-Йорк - міститься у рамках проекту ГЧП Central Park Conservancy і Муніципальним управлінням парків і зон відпочинку Нью-Йорка.

– Національний морський коледж Ірландії - один з найсучасніших вищих навчальних закладів світу в області морських технологій.

– TerraSAR - X - це німецький супутник з синтетичним радарним устаткуванням для дослідження земної поверхні з метою використання як в комерційних, так і наукових сферах.

Із застосуванням механізму державно-приватного партнерства були закінчені й такі складні проекти, як Євротунель під проливом Ла-Манш,

Сіднейський портовий тунель, міст Конфедерації у Канаді, національні аеропорти в Гамбурзі та Варшаві

Узагальнюючи дослідження світового досвіду здійснення державно-приватного партнерства можна стверджувати, що реалізація механізмів державно-приватного партнерства забезпечує низку значних переваг як державі, так і приватному сектору (рисунок 1).

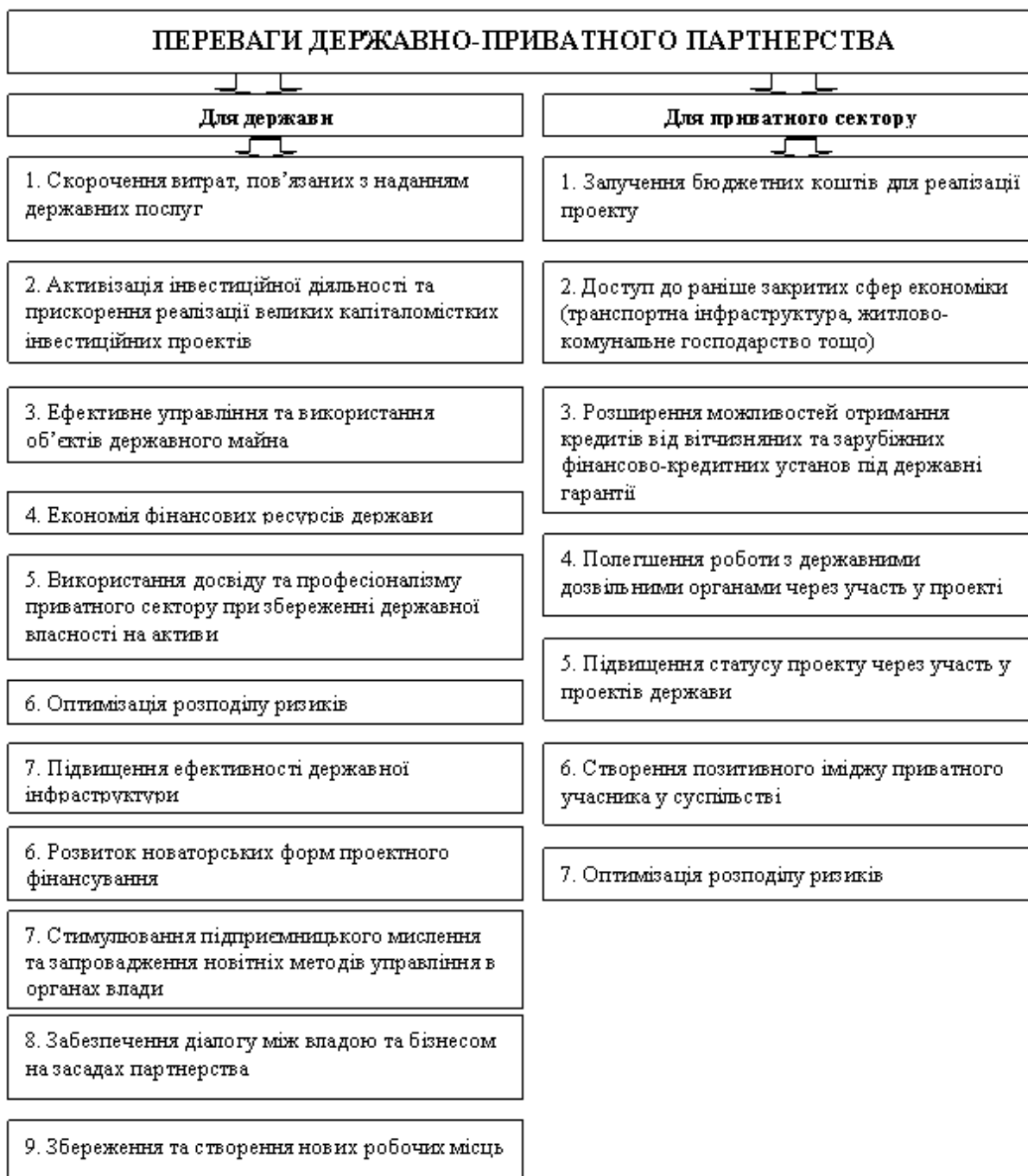

Рисунок 1 - Переваги державно-приватного партнерства [8]

Висновки.

1. Державно-приватне партнерство є дієвим засобом підвищення ефективного функціонування підприємств, які перебувають у державній власності, за рахунок розвитку партнерських відносин держави та бізнесу. Він

дозволить залучити в державний сектор економіки додаткові ресурси, насамперед інвестиції.

2. Державне приватне партнерство – це форма юридичного контракту між державним сектором і приватним сектором, який передбачає нові інвестиції приватного підрядника (гроші, технологія, досвід/час, репутація, і т.п.) і який переводить ключові ризики в приватний сектор (проект, будівництво, експлуатація тощо).

3. Сьогодні спеціалісти відокремлюють ряд проблемних питань у законодавчій базі щодо реалізації державно-приватного партнерства, які потребують вирішення. В першу чергу, це врегулювання питань щодо захисту прав інтелектуальної власності та трансферту технологій у рамках державно-приватного партнерства. Крім того, для ефективності державно-приватного партнерства потрібна політична стабільність не тільки закріплена законодавчо, а й практично реалізована.

4. Державно-приватне партнерство поширене в 120 країнах світу. Основна юридична форма здійснення - концесія. Як свідчить закордонний досвід, використання механізму державно-приватного партнерства надає безліч переваг як державі, так і приватному партнеру.

Список літератури

1. Кузьминов Я.И. Государственно-частное партнерство: на пути к эффективности [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.hse.ru/>
2. Варнавский В.Г. Партнерства государства и частного сектора: формы, проекты, риски/ В.Г. Варнавский; Ин-т мировой экономики и междунар. отношений. – М.: Наука, 2005. – 315с.
3. Павлюк К.В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. [Електронний ресурс] / К.В.Павлюк, С.М. Павлюк // Наукові праці КНТУ. Економічні науки – 2010. - № 17. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>.
4. Дутко Н.Г. Європейський досвід державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/>
5. Вінник О.М. Відносини державно-приватного партнерства: проблеми вдосконалення правового регулювання в Україні [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.icp-ua.com/>
6. Закон України Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс] / м. Київ 1 липня 2010 року № 2404-VI // Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.
7. Яковлев П.А. Государственно-частное партнерство: анализ международного опыта и перспектив / П.А. Яковлев // Коммунальное хозяйство городов: научно-технический сборник. – К.: Техника – 2010. - № 92. – С. 323-331.
8. Бондар Н.М. Дослідження переваг та ризиків учасників проектів державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://business-consultant.com.ua/>

Ключові слова: державно-приватне партнерство, соціально-економічний розвиток, ефективне управління підприємствами державної власності, залучення інвестицій.

Ключевые слова: государственно-приватное партнерство, социально-экономическое развитие, эффективное управление предприятиями государственной формы собственности, привлечение инвестиций.

Key words: Public-Private Partnerships, social and economic development, effective management of state-owned enterprises, investment.

Надійшла до редакції 30.11.2011р.